

Stemmer i mobiliteterne -fleksibilitet og arbejdsmiljø hos buschauffører

Professor Lise Drewes Nielsen and
Ph.d. stud. Katrine Hartmann-Petersen

FLUX-Center for Transportforskning
Forskningsgruppen Rum, Sted, Mobilitet og By (MOSPUS),
Inst. for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring (ENSPAC),
Roskilde Universitetscenter, Danmark

Projekt:

Mobilitet, flygtighed og fællesskaber

-Ambivalenser i buschaufførers mobile liv (arbejdstitel)

Hovedprojekt:

Flygtige og grænseløse relationer i arbejdet med mennesker – et netværksprojekt til et forbedret og sundt arbejdsmiljø (2005-2009)

Hvorfor buschauffører?

- Der er få analyser af arbejdsmiljøet i transportbranchen
- Organisatoriske ændringer siden 1980'erne: Fra offentligt selskab til private udbydere
- Hyppige skift af firma, når linjerne udbydes
- Et arbejde under pres
- Chaufførerne er bærere af flow samfundets krav, brud og værdier

Fleksibilitet og subjektivitet

- Hvorledes opleves erfares og mestres fleksibilitet, forstået som flygtighed?
- Findes der modstandsformer mod flygtighed på det subjektive niveau?
- Hvordan ophobes erfaring, anerkendelse og respekt i et arbejde, der er i konstant omstilling?
- Hvorledes udvikles kvalitet og fagstolthed i flygtige professioner?

Tematik 1: Linje 5A som metafor

Linje 5A som metafor

- 5A er billedet på dobbeltheden i chaufførarbejdet i byens puls - fagstolthed og belastninger:
- På den ene side ruten, der er mest efterspurgt af passagererne og forener mange kulturelt og rumligt forskellige bydele
- På den anden side er belastningerne store: trængsel, tidspres, tab af pauser og risici
- Flow samfundets brud, værdier og krav kan forstås ud fra en chaufføroptik

Belastninger og fagstolthed:

'Det er den mest belastende linje vi har og mange andre chauffører kalder det selvmordslinjen fordi de mener man begår selvmord efter én omgang. Den er rigtig kaotisk ... Jeg bliver rastløs ... når der ikke er noget at lave ... På 5A er der ikke to dage der er ens'

'Jeg elsker at snakke med folk. Om det er stiknarkomanen, alkoholikeren eller direktøren – jeg er fuldstændig ligeglad. Alle bliver behandlet lige i min bus'

Mangel på fællesskaber:

'Der er ikke meget hjælpen hinanden og solidaritet. Luntten er kort. Specielt på 5A fordi der skal så lidt til, før vi bliver forsinkede. Folk var bedre til at hjælpe hinanden før. Folk lader i højere grad de andre tage slæbet'

Tidspres og stress:

'Lige nu er der mange der søger væk fra 5A, så man kunne sikkert godt få en fast rute, selvom man ikke har så meget anciennitet. Den er så stressende. Rent mavesår og dårligt hjerte. Der er så meget pres på. Man ser hele tiden ham foran og bagude – og så ved man at man er bagud på tid ... Man skal virkelig ræse for at nå det'

Nedslidning:

'Det slog mig forleden dag på 5A. I løbet af den dag havde jeg 5 langtidsygemeldte kollegaer med. Og jeg tænkte at det er sgu hårdt [at køre bus]. Det er hårdt for helbredet. Man bliver meget træt. Man begynder også at få skavanker ... Man bruger så mange timer hver dag på at gøre det samme og det slider'

Glæden ved arbejdet:

'Jeg kan lide mit arbejde og det er mig, der kører i de store gule busser. Jeg kan bedst lide det om sommeren fordi der er turister i byen og de har brug for noget vejledning. Det kan godt være at det tager lidt lang tid meen ... Der er ikke nogen der siger, jeg skal gøre det. Det er noget jeg selv vælger'

Tematik 2: Erfaringer fra nedrivningen af Ungdomshuset

Erfaringer fra nedrivningen af Ungdomshuset

- Tætte beskrivelser af overlappet mellem byens mobiliteter og chaufførernes erfaringsbaserede fortællinger
- Beskrivelser af brud i rutiner – når erfaringer ikke længere er en del af rutinen
- Fokus på uoverensstemmelser mellem erfarede risici og chaufførernes håndtering af ekstreme situationer
- Stemmer om flygtige relationer, individualitet/fællesskab, håndtering af stress og risiko

A: Flygtige relationer mellem chauffør og selskab

Konsekvenser af privatisering og udliciteringer:

'Fire forskellige entreprenører køre i Kbh. og de ville lægge ruterne om på en forskellig måde. Så kommer der et overordnet firma, der vil gøre det på en femte måde, og så er det klart at der bliver kaos. Og der er ingen der ... har 100% styr på hvordan en bus på 13,7 meter kan køre i Kbh.'

'Vi var jo i klemme, for vi anede ikke noget. Og vi lå der og kørte i kortege 4-5 busser efter hinanden, så man stoledede på at det den forreste bus gjorde nok var det rigtige'

B: Individualitet og fællesskab

'Vi holdt bag ved hinanden inde ved Hovedbanegården og så kom hun rendende op til mig og sagde at hun ikke vidste hvor hun skulle køre henne. 'Tag det stille og roligt og kør efter mig' sagde jeg og 'jeg skal nok holde lidt igen, så du hele tiden kan se, hvor jeg er henne''

C: Håndtering af stress

Frygt:

'Jeg var dybt rystet den dag, og jeg var sgu også bange. Da jeg kom til Nørrebro Station, så kom balladen dernede fra og jeg kunne sidde og se at de kom den vej opad og så kom politiet og det hele. Man kunne hverken komme frem eller tilbage. Da der så endelig var hul, gjaldt det bare om at komme fremad ... og hjem ... Jeg var bange og rystet'.

'Man tænker sig da lige en ekstra gang om, når man ser en hel del blå biler og ... unge mennesker samlet i en flok ... Der sker en hel del ... i øjeblikket. Fx i lørdags var der en demonstration, hvor vi var helt inde i orkanens øje. Og der fik vi meldingen ' I bliver bare holdende'. Og der flokkedes de jo rundt om bussen, og så sad man der og håber at de ikke laver noget'

D: Risiko i det daglige arbejde

'Den chauffør der er god til at komme op på endestationen og snakke om nogle ting, der er sket i trafikken, har det meget bedre end ham der siger 'det her betyder ikke en skid for mig'. Ham der har sagt det 1000 gange før, det er ham der falder hårdest'

'Det bliver sværere og sværere for mig at lade op til at komme på arbejde. En weekend ... lyder af meget, men man når ikke at lade op til om mandagen. Så starter jeg faktisk på halv kraft rent energimæssigt, og så kører den nedad igen'

Konklusion: Stemmer i mobiliteterne

- Metaforer som 'Linje 5A' og 'Ungdomshuset' er optik i identificering af mobilitetens stemmer
- Berøringsflader mellem mobilitet, planlægning og hverdagsliv er historier om byens mobiliteter, kollektiv transport og chaufførarbejdet
- Men samtidig fortællinger om neo-liberalismens konsekvenser, flygtige relationer i arbejdet, fællesskaber, individualisering, personlige mestringsstrategier og risiko-opfattelser